

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ФОРМУВАНЬ

Процес забезпечення фінансової безпеки сільськогосподарських формувань можна розглядати як процес запобігання можливих збитків від негативних впливів на економіку підприємства в різних аспектах роботи його служб по забезпеченню прибутковості, стійкості і перспективності бізнесу. В цьому плані особливої актуальності набуває вирішення такої, характерної для галузі, проблеми як невміння своєчасно передбачити нестабільність та уникнути її в майбутньому. Тому вирішальне значення тут будуть мати заходи, направлені на своєчасне розпізнання негативних процесів у фінансовому механізмі підприємства. З цією метою необхідно мати відповідний фінансовий інструментарій, який би дав можливість визначити рівень фінансової безпеки та місце цього рівня в певних межах.

В нашому розуміння рівень фінансової безпеки – це показник, що відображає певний поріг стабільності підприємства та межу її втрати під впливом несприятливих факторів.

Числове значення зазначеного показника має визначатися як величина, розрахована на базі декількох фінансових коефіцієнтів, кожен з яких характеризує той чи інший бік функціонування фінансового механізму підприємства і, які в комплексі можуть визначати рівень фінансової безпеки останнього.

Задача розрахунку узагальнюючого показника, який би характеризував рівень фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства, нами була вирішена за допомогою розрахунку інтегрального показника, на базі фінансової інформації сільськогосподарських підприємств Сумської області. До чинників впливу було віднесено 5 основних фінансових коефіцієнтів, які в свою чергу

характеризуються певним набором показників та мають відповідний механізм розрахунку.

В результаті проведених розрахунків було визначено порядок розрахунку інтегрального показника для визначення меж фінансової безпеки сільськогосподарських формувань, що розраховується за наступною формулою:

$$In = \frac{ГК + КФВ + ДЗ + ОА}{ПЗ} + \frac{ОА + (Б - ВК)}{ВК} + \frac{ДЗ}{КЗ} + \frac{В^2 + 365 * ДЗ}{Б + ВК + ОА + З + ОЗ + В} + 3 * (ОА - ПЗ) + (ОА - ПЗ) * ВК + \frac{НП + РК}{Б} + Пр * (В + Б + ВК + ОЗ + ОА) \quad (1)$$

де ГК – грошові кошти;

КФВ – короткострокові фінансові вкладення;

ПЗ – поточні зобов'язання;

ДЗ – дебіторська заборгованість;

КЗ – кредиторська заборгованість;

ОА – оборотні активи;

Б – валюта балансу;

ВК – власний капітал;

НП – нерозподілений прибуток;

РК – резервний капітал;

В – виручка;

З – запаси;

ОЗ – основні засоби;

Пр – прибуток до оподаткування.

Тепер можемо встановити межі фінансової безпеки підприємства відповідно до стану його фінансової стійкості. У відповідності до показника забезпеченості запасів власними і позиковими джерелами у фінансовій літературі [1, с. 54; 2, с. 32; 3, с. 254] виділяють наступні типи фінансової ситуації:

1. Абсолютна стабільність – власні оборотні кошти забезпечують запаси і затрати.

2. Стабільний рівень фінансової безпеки – запаси і затрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів і довгостроковими позиковими джерелами.

3. Відносно стабільний рівень фінансової безпеки – запаси і затрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел і короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок всіх основних джерел формування запасів і витрат.

4. Нестабільний рівень фінансової безпеки. Фінансова неспроможність і небезпека є очевидною. Потрібне оперативне втручання в управління фінансово-виробничою діяльністю, застосування мір антикризового управління підприємством, можливе відновлення платоспроможності; вирішуються питання підбора і призначення керівника, зміни системи управління, вирішуються також питання реструктуризації заборгованості, або створення нового підприємства на базі активів підприємства-банкрута.

5. Критичний рівень – практичний розвал фінансової системи підприємства, необхідна заміна керівництва, призначення нове керуючого, застосування надзвичайних заходів антикризового управління підприємством при виявленні відсутності реальної можливості відновити платоспроможність, можлива ліквідація господарства.

Використовуючи в якості чинників впливу відібрані фінансові коефіцієнти, можемо встановити віддачу власного капіталу, яка буде відповідати певному типу фінансової ситуації. З цією метою кожне з відібраних для аналізу сільськогосподарських формувань Сумської області було віднесене до одного з чотирьох рівня фінансової безпеки (таблиця 1).

Таблиця 1. Градація рейтингових значень фінансової безпеки сільськогосподарських формувань Сумської області

Рейтинг фінансової безпеки	Рейтингові значення фінансової безпеки, пунктів.
Абсолютна стабільність. Найвищий рівень фінансової безпеки підприємства. Фінансовий стан підприємства дає змогу запобігти будь-яким ризикам.	Більше 0,620
Стабільний рівень. Достатній рівень фінансової безпеки підприємства. Фінансовий стан підприємства дає змогу запобігти передбачуваним ризикам. Зовнішнє втручання не потрібно, можливі консультації з питань концентрації власності, управління, фінансів, економіки, технологій.	0,620 - 0,540
Відносно стабільний. Недостатній рівень фінансової безпеки підприємства. Фінансовий стан підприємства є	0,540 - 0,460

недостатнім, щоб запобігти передбачуваним ризикам. Спостерігається тимчасова неплатоспроможність, потрібне втручання у вигляді надання рекомендацій і консультацій по окремих питаннях, визначаються перспективи відновлення платоспроможності.	
Нестабільний. Фінансова неспроможність і небезпека є очевидною. Кризовий фінансовий стан підприємства не дає змоги запобігти передбачуваним ризикам. Потрібне оперативне втручання в управління фінансово-виробничою діяльністю, застосування мір антикризового управління підприємством, можливе відновлення платоспроможності; вирішуються питання підбора і призначення керівника, зміни системи управління, вирішуються також питання реструктуризації заборгованості, або створення нового підприємства на базі активів підприємства-банкрута	0,460 - 0,385
Критичний рівень. Практичний розвал фінансової системи підприємства, необхідна заміна керівництва, призначення нового керуючого, застосування надзвичайних заходів антикризового управління підприємством при виявленні відсутності реальної можливості відновити платоспроможність, можлива ліквідація господарства.	Нижче 0,385

Таким чином розроблена модель дає можливість встановити межі фінансової безпеки для сільськогосподарських формувань Сумської області. При цьому найнижча межа фінансової безпеки складає 0,385 грн. виручки на 1 грн. вкладеного капіталу. За цією межею підприємство фактично критичний рівень фінансової безпеки, а несвоєчасне прийняття заходів щодо виходу з кризового фінансового стану призведе до банкрутства.

Виходячи з вищезазначеного, можемо здійснити апробацію моделі, відібравши для цього групу сільськогосподарських підприємств з різним рівнем доходності і фінансової стійкості. При цьому буде доцільно порівняти рівень фінансової безпеки з кредитним ризиком та показником рентабельності продажів.

Таким чином, концепція фінансової безпеки в умовах трансформаційних процесів в економіці необхідна в силу якісних змін фінансових ризиків у в зоні господарських інтересів сільськогосподарських формувань. Зміна як зовнішніх, так і внутрішніх чинників виробничо-фінансової діяльності аграрних формувань привело до значного зниження стійкості фінансового механізму суб'єктів аграрного сектору як складових економічної системи. Як наслідок,

досягнення належного рівня ефективності їх виробничої діяльності вимагає створення системи заходів по діагностуванню можливих загроз фінансовій безпеці підприємства, що дозволить своєчасно попереджувати економічні ризики і запобігати наслідкам їх тиску.

Поряд з цим слід зазначити, що безпосереднє використання західних фінансових моделей не завжди може бути виправданим, тому є необхідність в розробці нових підходів, а також в адаптації зарубіжних напрацювань до умов вітчизняного АПК. Використання запропонованої моделі дозволить адекватно діагностувати фінансове становище підприємства, оцінити рівень фінансової безпеки та передбачити кризові явища в його фінансовому механізмі.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Кашенко О.Л. Системне уявлення фінансів [Текст] / О.Л. Кашенко. – Суми: Видавництво «Довкілля», 2001. – 98 с.
2. Мікуліна М.О. Фінансова діагностика сільськогосподарського підприємств: можливості традиційного підходу [Текст] / М.О. Мікуліна // Вісник СНАУ. Серія «Фінанси і кредит». – 2005. – №1. – С. 26-34
3. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємств [Текст]: науково-методичне видання / За ред. проф. А.В. Чупіса. – Суми: Видавництво «Довкілля», 2011. – 404 с.

Відомості про автора:

- 1) Мікуліна марина Олександрівна
- 2) Кандидат економічних наук
- 3) Сумський національний аграрний університет
- 4) Кафедра фінансів, доцент кафедри фінансів
- 5) 0956122606
- 6) marinamikulina1@rambler.ru
- 7) Сертифікат учасника конференції: так